

ЗАМАНА

Байрым күн,
17 ноябрь,
2017 жыл
№ 219 (20390)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ШАГЫРЕЙЛЕНИУ

Кёрген затларын жаратханды, республиканы ахшы сынамын кеслеринде кынгдирге муратлыды

КъМР-ни Башчысы Юрий Коккову чакырыуу бла Шимал Осетия-Алания Республиканы Башчысы Вячеслав Битаров Нальчикде болганды. Сыйлы къонакыгъа Юрий Александрович бир нэнча объектни кёргөзтюр, аланы республиканы жашауунда магыналары улуу болгандарын белгилегенди.

Бек алгъа ала КъМР-ни Транспорт эм связь жаны бла кырал комитетинде болганды. Къонакыгъа ведомствону таматасы Арсен Кудаев тюбеп, «Безопасная республика» аппарат-программа комплексни Ситуациалы арасы бла шагърейленнирге чакыргъанды.

Ол билдиргенге кёре, биогоникде 630 номер АПК-гъа саруай республиканы чыгар береди. Ала барысы да, 360 градуска бурулул, төгерекде бола тургъан халны кёргөзгенди.

Ол камерала халкъ аслам жыйылган жерде, автотрассада эм магыналлы объектлерде орналыдыла. Битеу информация архиве барады. Аны хайырындан полициячыла

талхан бек тынч болуукду. Аны хакъы 500-1000 сомгъа жетерикдил.- дегенди Кудай ул.

Юрий Кокков айттылганга ыразы болганды эм шендоуго кризис заманда баш кечиндириуу амаллары табыу ол бек игиди, дегенди.

Ызы бла къонакыгъа торлю-торлю болуулары юскеринден телефон бла билдирди «Система-112» араны кёргөзгенди. Анда ишлерге 48 специалистни хазырлагандыла. Ара шендоилого техника бла жалчылынынганды. Жылны ахырында ол ишлеп башларыкъды.

Вячеслав Зелимханович, ара бла шагърейленгенден сора, былай ахшы сынама ол башчылык этген субъектде да бардырынул дурус кёргенди. Арсен Кудаев а ала жуукъ заманда бу араны Нальчикге кынгон, саруай республикагъа уа жангы объект ишлерге сыйгенлерин билдиргенди.

Транспорт жаны бла кырал комитетден

билмей къалган иги кесек аманлык иш да ачыкланганды. Дагында автоматшаны номерини база бла берип, къыска заманы ичинде табы къыор онг барды. Адамны да бет сыраты бла табаргъа болуукду. Алай бла комитени специалистери, экранда колгоп кёргөзтюр, система къалай ишленгени тынгылап аныглатхандыла.

Вячеслав Битаров, бу проект, кертиси бла да, бек сейир эм хайырлы иш болганын белгилеп, ол къалай ишленгени бирге сыйгеннин айтханды. Къонакыгъа билдиргендерине кёре, проекте «Ростелеком» толуунай инвестиция этгенди. Ол ахчаны уа Къабарты-Малкъар беш бла жарым жылны ичинде къайтарыгъа сөз бергенди.

Дагында Арсен Кудаев, ала ГЛОНАСС системаны хайырланганын билдирип, водетелье машиналарын АПК-ны хайыры бла амаллыкчыладан сакъларча онгла жарашдырыгъа деп тургъанларын билдиргенди.

Алай бла бизни система машина къалайла болганын кёргөзтюр. Сора, сөз ючюн, машинаны урласала, полициягъа аны

Юрий Кокков бла Вячеслав Битаров «Кюн шахаргъа» атланган эдиле. Анда къонакыла сабий чыгармачылыкны арасы къалай ишленгени бла шагърейленгенди эм ол кезиуде бара турган кружколада болгандыла. Сабийликке аламы кеслерини фахмулууклары бла къуандырдыгандыла.

Ызы бла Юрий Александрович бла Вячеслав Зелимханович журналистлени соорурларына жууапла бергенди. РСО-Алания бла байламлыкыла мындан ары къалайла болуукдула, артыкъда къайсы сфералада кыраллыкчыла деген сооругъа жууап бере, Юрий Кокков эки республиканы араларында байламлыкыла ата-бабаларыбызны заманындан келгенлерин чертип, мындан ары да ала жалаанда кюн ала барлыкларын белгилегенди.

Культура, искусство, агропромышленность болсун - къайсы сферала да биз аланы айтхандыла турлуукду. Мен алгъаракъда коншу республикада болганында бир къауум предриятчыла ата-бабаларыбызны заманы аламы къалай ишленгенин кёргенбиз. Битеу

ол затта бек магыналдыла,- дегенди Юрий Александрович.

Вячеслав Битаровдан а журналистле ол мында кёргенден магыналлы не затны санаганын билдире сыйгенди. Бек алгъа ол, Юрий Коккова къонакыгъа чакыргъаны ючюн мотас этип, баргъан арала барысы да аламант проекте болгандарын чертгенди.

Бу «Кюн шахарны» уа неден да бек жараканма. Анча фахмулу сабийни бирге жыйып, төгеркичи-башны да тазалыкъда тутуу мени бек сейирсиндиргенди. Сизни сынамыгъаны Осетиягъа хайырланганы бек сөөржим,- деп белгилегенди Вячеслав Зелимханович.

Андан ары сыйлы къонак бла Юрий Кокков «Арбатда» - Къабарты орамда - болгандыла. Анда алгъа Нальчик шахарны мэри Арсен Алакаев тюбегенди. Тюбешуино ахырында Вячеслав Зелимхановиче соллу паркта көп болмай орнатылган «Жудулул ташны» да кёргөзгенди.

ТАППАСХАНЛАНЫ АМИНТ.

ПРАВИТЕЛЬСТВО Тогъуз айгъа бюджетни файдасы къоранчладан аслам болганды

Бек биринчи, Къабарты-Малкъарны кырал иелигинден Лескен муниципал районну иелигине Хазни-Дондан Ташчы-Талагъа дери суу узла баргъан жерни өтдюрюк тинтилгенди. Жер эм молк байламлы хала жаны бла министр Тимур Ошуннов билдиргенча, ызын узунлугу 10 200 метрди, басы 14,7 миллион сомду. Бу проект сейирлерни болгъан битеу ведомствона къабыл кёргенди.

Ызы бла 2017 жылны 9 айында республиканы бюджетни къалай толтурулганын сюзюлгенди, аны ошондан докладны финансла министрни къулуугъан толтургъан Жыр-Аслам Беш-

токов этгенди. Ол айтханга кёре, бюджетте 16 миллиард 463 миллион сом файда тоушгенди. Андан 6 миллиард 273 миллиону налогоддан келген ачады, 10 миллиарддан асламы тышандан, къайтарыгъа керек тойлолду. Ол санда 7 миллиард - дотацияладыла, 1 миллиард 935 миллион сом субсидияладыла, 1 миллиард 279 миллион сом субвенцияладыла эм къалганын бюджетле аралы трансфертледиле.

Къоранчла 19 миллиард 187 миллионга жетгенди. Аламы асламыс социал жумушлары тамамлаугъа къо-

КъМР-ни Правительствосуну кезиуде жыйлыуунда республиканы бюджетни толтуруу, саулык сакълуу, акылбаллык болмагъанлары иш бла жалчытуу, көп кысаты юйлеге ремонт этиу эм башха соорулганы кыралгъанды, аланы юскеринден богбилли претеклери къабыл кёрюлгенди. Аны Правительство башчысы Мускуланы Алий бардырганды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Парламент

Къытлыкыгъа да къарамай, баш финанс документ социал магыналлылай къалганды

Тюне КъМР-ни Парламентинде жамауат тынгылауда 2018 жылда эм 2019-2020 план кезиуде республиканы бюджетни проект сюзюлгенди. Кенгешни спикер Татьяна Егорова бардырганды. Аны ишине Правительствону, жер-жерди власть органдары, жамауат организациалары, жуалпы ведомстволаны келечилери къатышхандыла.

Жыйлыууну ача, Татьяна Борисовна баш финанс документни проект комитетледе сюзюлгенни, анга этилген битеу соорупа бла предложениелери Правительствогъа берилликлерин, документ законла чыгарыуу органы планг жыйлыуунда да тинтилгенин билдиргенди.

Парламент бюджет ачыкъ халда сюзюлгуча битеу онгла кыралганды, закон ординальней сайтта басмаланылды, ол битеу сейирлери болгъан органлагъа берилгенди. Биогонго жамауат тынгылау уа тынгылы ушакъ бардырып, документде болгъан кемчиликлени кетериуу жоллары табырыкъ деп ышанама,- деп чертгенди спикер.

Ол бу нолкде федерал бюджетни проект экинчи окулуда сюзюлгонен да эсертгенди. Анда уа регионалгъа трансфертлени азайтыргъа белгилениди. Белонгнен финансланы өлчөми уа федерал казна къабыл кёрюлгөнден сора ачыкъ болуукдула. Анга тийишлиликде республи-

сын бла социал сферасын айнытуу прогноз планына кыралганды. Профильни министр Рахалины Борисни айтханына кёре, документ эки торлю жарашдырылганды - мурдорлу эм өлчөмлө кебюрек кёргөзтюрди. «Жылны башындан бери озгъан тогуз айны ичинде макроэкономикада хал тутучулу болганы, көрөмдөле өсгенлери бизге прогнозу жарашдырыгъа онг бергенди,- дегенди ол.

Болода республикада чыгарылган продукцияны сатыуда кемчилик, федерал бюджетни къытлыкы да эсе алынгандыла. Прогнозда энци эм инвестициаланы көбөйтүе, КъМР-ни инвестиция портфельинде болгъан проектлени жашауда бардырыгъа берилгенди. Бу ишде уа Шимал-Кавказ федерал округну 2025 жылгъа дер анытынуу программасына ышанылуук тулууду. «Келир жылны программасына биз 7 инвестиция проектни кёргөзтөнбиз, аланы жашауда бардырыгъа 500 миллион сом белонкорго белгиленди»,- деп къошханды министр.

Рахай улуну айтханына кёре, прогноз өлчөмлө толтурулганы, келир жыл республиканы кесинде чыгарылган продукцияны өлчөми «15,1 миллиард сомгъа жетидирге мурат барды». Бюджетте эл молкге ышанылуук

биллениди. КъМР-де продукцияларын тыш къыралда саткан предриятчыла эз тойлолду. Дагында Микрофинанс эм Гарантия Фондалгъа болушук этилгенлей турлуукду.

КъМР-ни бюджетни проектти бла жыйылганын финансла министрни къулуугъан толтургъан Жыр-Аслам Бештоков шагърей этгенди. Аны билдиргенге кёре, бюджет программа мадар бла кыралганды. Аны файдалары 27,347 миллиард, къоранчлары уа 27,163 миллиард сомгъа жетерикди. Алай бла ол 183,9 миллион сом профитчи бла кыралды.

Налог кодексге этилген тюзөтүлени, ичги затлагъа акцизлени өлчөмин эсе алып, республиканы кесини файдалары 10,9

калы бюджетни проектинде да тозөтуле кийриликдиле.

Татьяна Борисовна баш финанс документ социал магыналлылай къалганын энци айтханды. Бу жумушлагъа ахчаны 73,4 проценти белонди. «Аны апулу эм хайырлы кыралты, республиканы социал сферасын бла экономика сый анытуу прогноз планыны өлчөмлери толтурургъа къолуздан келир деп ышанабыз»,- деп чертгенди ол.

Төредө болганыча, биринчиден, республиканы экономика

уллууду. Ол кырал-энчи иели партнёрлик халлары онгары бла кенг хайырланганы белгиленигенди да чертгенди. Шендоу уа энци предриятчыле бла бирге бир нэнча уллу инвестиция проект толтурулды.

Министр тиге эм орталыкъ предриятчылеге кырал не себеплик эттенини ошондан да айтханды. Келир жылдан башлап бизнесменлеге болушук аныты институтланы юсю бла этилди. Аны ючюн республикада Экспорт ара кыуаргъа

миллиард сомгъа жетериклери белгиленигенди. Налогладан тышанда файдала - 794,4 миллион сом болуукдула. Налогланы 92,5 проценти, хар заманда, төрт налог кыуарганды: акцизле (3,5 миллиард сом), аилыкъ хакъдан (3,2 миллиард), организациаланы ыркысыларындан (1,9 миллиард), предриятчыларны файдаларындан (1,6 миллиард) төлеуле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Хурметлеу

Программа байды эмда сейирди

Къулийланы Къайсын туугъанлы 100 жыл болганын Элбрус районда уллу байрам бла белгилерикдиле. Анга аталып адабият тюбешуле, кёрмичле, адабият-музыкалы ингирле да болуукдула.

Къулийланы Къайсын атлы маданият юйде 17 ноябрде сагат 12:00 «Мы пришли к тебе поклониться» деген ат бла къууаччы жыйылу болуукду. Анга республиканы жазуучулары, КъМР-ни Культура министрствосуну келечилери, Элбрус районну артистлери, ансамбльлери да

къошулукудула.

Краевед музейде уа «Поэт мужества и нежности» деген ат бла кёрмоч къууалыкъды. Анда Къулийлу суратларын, китапларын, белгилли адамланы аны ошондан жазгъанларын эмда аны чыгармаларына салынгъан суратланы да кёрюге болуукду. Китапханалада уа биринчи ноябрден бери «Большой шёл малочисленного народа» атлы адабият-музыкалы ингирле бардырыладыла.

Алиса ТАРИМ.

Билдирю

КъМР-ни Парламентини депутатларыны эслерине

2017 жылда 23 ноябрде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини кезиуде жыйлыуу болуукду. Ол сагат онда бошланырыкъды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Жазылыуу — 2018

Сыйлы жамауат!

«Заман» газетге 2018 жылны биринчи жарымны жазылыуу андан ары бардырылады.

Эндиден сора да сиз ана тийибизде чыкъгъан газетини ахырысы, окъурусу, ол хыр биризизни да эсли кенгешчилик, керти ханарчыгъын, огуруу сөз нөгерилик болуу туурру деп бек ышанабыз.

Жазылыуу багъасы алты айгъа алгъыналай къалганды - 815 сом 10 копек.

Бизни индексибиз - 51532

Кытлыкыга да кырамай, баш финанс документ социал магъаналылай кыалганды

Ахыры. Алы 1-чи бетдеди.
Докладчыны айтканына кере, федерал бюджеттен хаксыз 16,628 миллиард сом бөлөнгөрү белгилениди, андан 11,085 миллиарды бюджет догадиларды, кыалганы у - субсидияла. Жыр-Аслан Бештоков федерал целевой программаланы, ол санда «Гидрометаллургия» башка жерге көчүрүлө, Нальчикте мингден аслам окуучууга жангы школ иштетүүгө, туризм айналышта берилген финанс болушукту юсюнден да айтканды.

Докладчы сөзө, КЭМР-ни Жамаат палатасыны башчысы орунбасары Людмила Федченко миллет төлөвдигин та болушукту юсюнден сөгөрдү. Анга жууаплай, жылны ахырында бер оорудуван сатып алырга 33 миллион сом, ол орнатылкы мекяны жангыртууга да 17 миллион сом бөлөнгөрүн билдиргенди Бештоков.

Сөз ахырында жашуу журтла бла жылычтыну юсюнден

да барганды. Жыр-Аслан Бештоков айтканына кере, бу жаны бла кырал борчун толтурурга 860 миллион сомга жуук керекди. «Бир жолга былай бир ахман бөлөргө он ахырда жокку, биз борчу-буз аз-азадан кетеребиз», деп чертегди.

Татьяна Егорова уа, келир жыл бюджет сферда ишленгени хактарына 4 процент көбөйтүргө белгиленигени эсгертип, бу жаны бла налог базаны жангыдан тинтирге керектисине сөз бурганды.

Парламентин бюджет, налож аа финансала жаны бла комитетин башчысыны орунбасары Сафарби Маремкунов бюджетти жарашдырганда план көрүлдөгөнү тургуну юсюнден айтканды. Сөз ючүн, республиканы сөз фидайлары, былай бла тентештергенде, 2,2 миллиарда азайтылган.

«Болсада быйылны прогноз керюмдөлери 9,7 миллиард сом тенти болгадыла, ол а пландан 26 процентте азды. Бу

шартла келир жылы бюджетти кыралганда эсге алынганмыдыла?», дегенди.

Ол ичти затлага акцизлене ислеринде да айтканды. Быйыл бу отраслдан казанга 3,1 миллиард тошериге белгилениди, алай ол толтурму кыалгыды. «Аракыны, башка ичигилени чыгарырга лицензиялары жалаңда эки предпрятяны барды. Аны ючүн келир жыл бу отраслада жангыра белгилениген налогну өчмөчү толтурму кыалгыны кыоркуту барды», деп чыкканды.

Докладчы КЭМР-ни кырал борчун тамаалауга 1,1 миллиард сом кыоратылыгына да бурганды с. Асламдында ол багытлы коммерциялы керектисине да айтканды.

«Жыйылда башкала да сөлөшгенди. Анда итилген битеу предложиялары да эсгертуле жыйышдырылып, жууаплы органага белгилти этилгиледи.

Касованы айтканына кере, документ Бюджет кодекске келешиди, ол болжалдан кеч кыалмай жарашдырылганды. Анда Правительствону резерв фондуна (37,5 миллиард), хакыны бек аз өлчөмүн өздөгүрү, РФ-ни Президентини май указынын толтурурга аха бөлөнгөндү. «Республиканы кырал ырыксызны приватизациясыны прогноз планын жангыдан сөзюп, аны келир жылы бюджетти бла келишдирирге керекди», дегенди.

Ол бир-бир кырал программаланы атлары федерал документте бла келишдирирге, кырал борчун төлөгөндө, коммерциялы кредиттени учуз бюджет кредиттеге алышырга керектисине да айтканды.

«Жыйылда башкала да сөлөшгенди. Анда итилген битеу предложиялары да эсгертуле жыйышдырылып, жууаплы органага белгилти этилгиледи.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

БАЙРАМ

«Москвадан кайта туруп, кыуанганган, самалеттени чинде узгай, башында учур келгенча эдик»

10 ноябрде Москва
Литераторлары ара ююнде РФ-ни, КЭМР-ни культуру министрстволарыны себегини бла КЭМР-ни халкы поэты, СССР-ни, РСФСР-ни да Кырал саугаларыны, Ленинчи премияны лауреаты Куулиланы Кыйсыны тууганына 100 жыл толганына атап байрам кыралганды. Кыуанчы интирге Кызбарты-Мальсгардан уллу делегация кытышканды.

Ол тобешуну кылап озганына, аны магъаналыктыны юсюнден бир делегацияны санында кыралганды ара шаарында кыралган жыйылкы кытышкы кытайган КЭМР-ни, Кыргызда да халкы поэты Созиаланы Ахматдан билтирге излегенди.

- Ахмат, байрам жыйылкыга кытышканы билдирсизди эди бизге.

жумушка кел көтөрлюкюери бла кытышканды: КЭМР-ни Жазычуларына сөзуюну правлене ини председатели Белгиланы Муталип, КЭМР-ни халкы поэты Гуртуланы Салих, «Литературная Кабардино-Балкария» журналы баш редактору Хасан Тхагелов, КЭМР-ни культуруларыны сыйлы кулукчулугу, поэт Моттаиланы Светлана, журналистте Мария Колтлова, Мишаланы Ахузат эм сизни шүбүгүз Созиаланы Ахмат да.

- Адабият интирге кел сейр докладла, оюмла болгандыла. Окуучуларыбызга аланы юсюнде да халарасант эди.

- Байрамчылар министри биз Мухаддин Кумухов ачканды. Ол кесини сөзюнде Куулиланы Кыйсыны бийик адамдыгыны өмөрлук поэзиясыны юсюнде айтканды. Залда жыйылкында да анга бек жылы тобегенери

эшиткен болура?
Эм алга соруунга жууап бергичин артисттерибиз ШДП-ни сахнасында көрүзгөн концертти юсюнде айтырга сөз эдим. «Мамырлык, кыуанч сезге, саупа!» деген литература-музыка композиция бек аламат кыралган эди. «Балкария» фольклор этнография кырал ансамблины аллай өкмөткү бла төлөгөнине асыры кыуанганымдан, көпмө көктө жеткенди десем, өтюрүк тойлоодо.

Кыулип улуна назмуларына тагылыган жырлары Телпеланы Алим, Мамайланы Фатима, Ахуз Зулфия, Габаланы Тениге, Кызбартыны Зухра, Гер-покьяланы Халимат, Жабобаны Асият айтканды. Назмулары уа Жангурапаны Мажит, Атталаны Азор, Мызыланы Аубекир, Фатима Чехмакова, Инна Багова, Кантемир Шипшеш, Жапуланы

лени терепери кыруй барган шудагында ушайракдыла.

Солдан оңго: Белгиланы Муталип, Николай Иванов, Геннадий Иванов, Хасан Тхагелов.

- Кыйсы бла байламлы ишлеге жамаят бир заманда да уллу көлмө болмады. Байрам интирге келгенге поэзияны сүйгөн, аны багалы билген, тамболагы коноктобу адабиятты кыйгысын көргөн тийишти адамла болгандыла. Аланы санында КЭМР-ни Правительствосу Председатели Мускуланы Алий, РФ-ни Кырал Думасыны депутаты Феклиланы Заур, РФ-ни Президентинде КЭМР-ни болжалсыз халда келечисини орунбасары Галлыланы Ахмат, СКФО-дан аны коллегалары, РФ-ни Жазычуларыны сөзуюну председатели кылуугун толтурган Геннадий Иванов, Куулиланы Кыйсыны чыгармаларын орус тилге көчүргөн поэт Михаил Синельников, жарычу Эмил Мустафин, Дуни адабиятты институту башчысыны орунбасары Галина Московок.

Республикабызны делегациясына культуру министр Мухаддин Кумухов, Кыйсыны ююдегиз Элизат эм жашы Ахмат, поэти кызы Жана бла аны тудуктугу Жашуулары Лейла, Кыулип улуно Юу-июзюмнин таматасы Куулиланы Фатима эм башкала кышулгандыла. Сөзюсү, Кызбарты-Мальсгарыны литераторлары да буллу

жакды. РФ-ни Жазычуларыны сөзуюну председатели кылуугун толтурган Геннадий Иванов а бу байрам киледе Кыулип улу өз жери Огуры Чегемде болганыны юсюнде халарлагында, ол жолукулук аны кылай өкмөтлендиргенине биз, Кыйсыны төлөсүнө биз, бюдоплекке жашаганда, журмет эгерте борчул болганыбызны ани чертегди.

Мени юююн сейр эдирген а көчүрочү Михаил Синельников сөзлери болгандыла. Ол көпчолчолкю сыйган халкыны кыйын кыдарыны юсюнде айтып, Кыйсыны дунидан кеткенине мен арууган эзем дегенди. Бек төрөн оюму сөздөлөк была, сау болуң.

Андан сора да, ИМТИ-ни директору орунбасары Галина Московок, аксыкан жазуучу Эмил Мустафин да закыйын поэтисияны деменигилигин, аны жигиттигин, милети сезимини тазалыгыны чертип-чертип белгилегенди, назмуларыны окутушканды. Жыйылган халк а алага таушулк кырал бла тобегени Кыулип улуна даражасыны үлпүлүгүн энт да бир керек көргөткенди.

- Ахмат, тобешуеге келген адамалры оюмлары да

Лейла окугындайла. Атмырзаланы Элдарины «Ах, мой Чегем» (мак. А. Ижевский) деген жырына уа хар бирибиз хар жолдан жангыдан сойоп тынгалабыз, поэти тууган жерине уллу тазса соймөктөгүн сейрге кыла.

Ара шахарыбызда жашаган таула юйорлери бла жыйылган эдиле тобешуеге, москвалы кеслери да, шималкавалы диаспорала, студентте, шкюпчюла. Кыйсыны аты бизни барыбыз да бирикдиргенди. Литераторлары ююне бир таулу жашы бла кызын келгендерине эс бурган эдим, жаш, сойгенине закыйн назмулары келден айтып, шаш-шаш атай эди насыйдан толган көлөргөн бүкүдүргөлдү. Ол тойлоомдо поэзияны өлчөмүсозюло.

Жыл санлары жеткенде уа халкыбызны бу ююн көргөнүмиз бизге кылай насыйды деп, көллери толуп чыга эдиле эздим. «Москва слезам не верит» дейдиле да, бу жыйылкыдан сора айтталыкты мен: «Верит Москва слезам, верит!»

- Кыйсыны 100-жылынын байрамлауда бу тобешуу эчки магъаналы эди дерге болушкыбыз.

- Тюз айтса, бек тоз. Ахыр жылдада адабият тобешуу-

лени терепери кыруй барган шудагында ушайракдыла. «Байрамчылар министри сора ол шуданын жангы коч алып зынгырдыганын көрдүк, насыла». «Кыйсын - Мальсгарыны бийлик/Бирлик кочюндө азат байрагы» деп жазганыма закыйге жоралган назмула.

Ол, кертини бек да, алдай, аны поэзиясы бизге намысы, уллу намыс.

Кыйсыны уланы болган халкыны аты игилик бла айталмай кыалгык тойлоодо. Милеттибиз алай бек кыйынлыкканы сынап, кесини эчигилни таз эметтенди, жашауун тийишликчи кыруй битенен көрүзгөнүн да жуушкы да.

Дуни башында битеу халкыла жыйылган ныгыш болса эди, мени оюмура кер, таула ары кытышмасала, ол толу болушк тойлой эди. Аз саны халк эсөк да, өлчөмүсөзбөз, өмөрлөккөбөз. Ол заттаны уа Кыйсыны поэзиясыны жарык дунясы себегини. Аны көрүзгөндө бу жолгу тобешуу да.

- Нальчикке кылай оюм бла кыйдыгыбыз?

- Кертин айтканды, ары теберибизде, программаны билгенликте, бир аз эчки бла бара эдим. Тап болуру хар не да, тийишлсина кыралымын, хар зат программга кере озармы, деп. Андан бери атланганыбызда уа, Кыйсыны ара шахарыбызда алай көтүргөнөргө, багылаганына, хар затны да тап озганына асыры өкмөтленгенден, самөлетни иинде угый, аны башында сойепулуп келгенча алай эдим. Делегациябызны санында барганынаны барысы да тоз алай эдиле.

Сау болуң Кызбарты-Мальсгар Жезубулканы Башчысы Юрий Кокко бу жумушка сөк кезден кыраганы ючүн. Куулиланы Кыйсыны ююлөк колөргөне уллу хазырылуу ишле тындырылгандыла. Правительствобуз, аны таматасы Мускуланы Алий, культуру министрство, Жезубулканы сөсү да бу жаны бла магъаналы ишти тындырганын ючүн уллу асыкса тийишдиле.

Жарык байрамларыбыз, милетибиз аты айтырганды ашы уланыларыбыз көп болуңла. Ахырында уа закый Кыйсыны өлчөмүсөз сөзюни кытайрып айтырга сөюме «Мамырлык, кыуанч сезге, саупа!»

Ушакчы ЖАНГУРАПАНЫ Назабат бардырганды.

Тогуз айга бюджетни файдасы кыоранчладан аслам болганды

Ахыры. Алы 1-чи бетдеди.
«Кызбарты-Мальсгар Республикада саупук сауклауу айнаыту» кырал программага тозютелину юсюнде профилли министрствону башчысы Светлана Раскопуева билдиргенди. Бу тозютелину регионда Наркотиклеге кыажу комиссияны жыйлууну протоколна тийишликте этиледиле, аланы мурат наркотиклеге, ичигиликке кыажу ишн бютон хайырлы бардыруду. Аны ючүн бөлөнгөн ачанага психо-неврологини диспансере да ремонт этилгилди. Светлана Александровна, Правительствону «Кызбарты-Мальсгар Республикада 2017 жылды эм 2018-2019 жылда адамлага хаксыз медицина болушукту этиуну кырал гарантитарыны программага тозютелине кийирюну юсюнде» бегимини проектин тийишликте бийик технология медицина болушукту этиуну жангы юч тозюлсө кыажушылганын белгилегенди - офтальмологияда бла бет хирургияда.

Росини элдеде жашаган гражданыра, ол санда жаш узуктуулуккага профилтика этиу эм жамаат назамны бла кыоркузуулукну кючюле республиканы программага тозютелине кийирюну бла байламлы бегимини проектин кыралганды. Жыр-Аслан Бештоков билдиргенча, бу проекте программаны координатору, экономика эм жамаат кыоркузуулук жаны бла советни секретарыны орунбасарын эм башка кулукчыланы толтурукла белгилениди. Андан тыш, терроризме эм экстремизме кыажу кюрөшө аха бөлуюно амаллары да бегитилениди.

Жыр-Аслан Хамидбиевич (кытайлык болганыла) окуудан бек заманында иш бла жалчытары республиканы

бюджеттен жер-жерли бюджетте аха берюну юсюнде да айтканды. Окуучуланы ише салганды аланы жыл санлары, психо-физиология энчилике эсге алындыкдыла. РФ-ни Билим берюу эм илму министрствосуну письмосунда рекомендацисини тийишликте окуучула суботониклеге, билим берюу учуреджияны төгергин тапладарыну эм айткандыруу, дерсе өтгөн кабинеттеде тазалыкны тутуу ишлеге кытышкандыла, уакр берюу ишлени этилгилди эм талай башка жумушлага кыраайлыкдыла. Аны ючюн жаш адамла бла келишкенде да таусулуктуула. Бу проект кыабл көрөлөс, ишемеген адамлага медицина страхоу ишлеге кыоратылган ачаны өлчөм азытайлыкдыла, 200 миллион сом чаклы бирни арга он болушук, дегенди Жыр-Аслан Бештоков.

Андан сора да, жыйылда Правительствону бир-бир бегимлерини бла актларыны, хайуанланы эм канатлыланы жукьган арууланга саклар мурадта кыралган республикалы комиссианы кызуулууну тозюндируу, Транспорт эм сьвзж жаны бла кырал комитетге кирген учуреджиянда ишленгени хактарыны тохташдырыу бла байламлы проекте кыабл көрөлгөндиле. Специаллени квалификациялары бегиткен «Кызбарты-Мальсгар» граждан кыорулануу эм кыйын болуула жаны бла квалификацияны өсдоруноу арасы» деген учуреджияны атын «Кызбарты-Мальсгарыны кыйын болуула кытарычуу эм граждан кыорулануу жаны бла жуушкы жалчытуучу, халкыны саклауу службасы» дегенге тозюлендиргенди.

КУЛЧАЛАНЫ Зульфия.

Тобешуу

Ангылауларын кенгерткенди

Бу конлде «Свена» адабият студияны келечилери бла «Мюн шахар» сабий чыгармачылык академияны окуучулары усталары Фатима Пазова бла КЭМР-У-га конарук келгенди. Алага орус культураны арасында университетни гиче школ академияны директору Артур Насипов, профессор, битеуло тил билим бла орус тил кафедраны таматасы Башийланы Светлана, вузга дери

хазырлачу управленины таматасы Асана Карашева эмда башкала жарык тобө, кынакыбайлык этиндиле. Окуучуларга озган өмөрледен сакланган самоварланы, агъач сауултаны, миллет кийимлени элдэ көп сейир затланы көрүзгөндиле. Аланы кылай кыралганыларыны, этилгендерини юсюнде халарлагында. Араны директору Татьяна Черокова уа музейлеринде

сакъланган экспонатланы юсюнде айтканды. Ол санда урушка кетип барган жашына арасы тиккен хуржункушу эм 100 жыл мында алгы жыйылган «Зингер» тигиучу машинаны юсюнде да. Биз бла КЭМР-У-ну студентлери кынакыла адабият интирге чакыргандыла.

- Сизни бери келгенигизге ыразыбыз. Китап окурга тийиногоуул уллу болганында да кыуанабыз. Мындан ары билимге итингенлей тургузуга ышанам, - дегенди тобешууде Асана Карашева. Адабият интирге коноккыла, студентте да Сергей Есенини, Александр Твардовскийни, Куулиланы Кыйсыны, Алим Кешокову эм башка белгилу поэтлени назмуларын окутушкандыла. Студент театр а О Тебрини «Последний лист» деген чыгармасына кере сахна ююну көрүзгөнди. Аладан сора да, орус тилден виторинала бардыргандыла. Ахырында коноккага жарык коноккыбайлыклары ючүн ырызайлыкларын билдиргенди.

ТЕМУКУЛАНЫ Аминат.

Бизин Бузукулукла жарсыла чыгардыла

Жолда жоруоно кыоркузулуугу инспекторлары профилактика декандары жезуонде 9 мингден аслам бузукулук ачыклагандыла. Тинтуле көрүзгөндеринча, жаула да жорукланы сакламайдыла, деп билдиргенди бизге КЭМР-де УГИБД-ны пресс-службасындан.

Алай бла асламдага низамсыздыкка переходо водителде адамлага жол бермегенери (535 кезу) бу байламлы эдиле. Алай 692 бузукулук инсанла жолдан этерге эркин этилмеген жерде барганылары болганды.

Жолда жорууге кытышканды кыоркузуулуктарын жалчытуу артыкта магъаналы ишди. Адамла уллу

көллөклөрүни хатасындан ачыдыла. Алай бла быйыл январь-октябрьде пешеходланы коллексине кийирген тозютелине кючине киргенди. Алага кер, жаула жол бермеген шоферланы жуукага тартуу кытылганды: тазир бирге 1,5 мингден 2,5 минг сомга дери көрүлгөнди.

Кырал автоспекторла жолда ачыкваланы азайган аварияланы тохтатуу, низамсызны кючюле жаны бла

профилактика мадарланы мындан ары толтуруктуула. Эсигизге салтыккы, ачкыны хатасындан жаула адамла машинаны аллына чартлап чыгарганылары, ала эркин этилмеген жерледен өтгөнери бла байламдыла. Водителлени асламы мардадан терк барганыларыны, передуноу алында тохтамай ачкыны хатасындан жауладыла кыуагула. Жарышуу ишден сакланыр ючюн а, жолда жорууге кытышканы барысы да сак болурга, бир берге хурмет этерге, жорукланы толтурурга борчулду.

ТОКЪЛАНЫ Фатима хазырганды.